

ДІАЛОГІЧНІСТЬ ЯК ПРИНЦИП ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ПОЛІТИЧНОГО КОНСЕНСУСУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Стаття присвячена дослідженню політичного діалогу як принципу формування культури політичного консенсусу.

Ключові слова: політичний діалог, консенсус, політична культура, суспільна свідомість

Abstract

The article is devoted to the study of political dialogue as a principle of forming a culture of political consensus.

Keywords: political dialogue, consensus, political culture, public consciousness

Досягнення консенсусу — є однією з ключових функцій політики. Тому визначальною проблемою проведення реформ в Україні також є пошук шляхів і засобів досягнення політичного консенсусу в процесі розвитку громадянського суспільства і правової держави [1].

У «Політологічному енциклопедичному словнику» консенсус визначається як «наявність єдності у поглядах двох чи більше суб'єктів щодо ключових аспектів соціального порядку, що виявляється в єдності дій...; метод, форма прийняття колегіальних рішень, що передбачає досягнення згоди» [2, с. 270]. Його концептуальне розуміння пов'язано із тим рівнем суспільної свідомості, яка безпосередньо орієнтована на соціальний діалог. Тому розуміння консенсусу у політичній науці, насамперед, визначається наявністю певних норм і тих політичних цінностей та суспільних ідеалів, які поділяють різні сторони конфлікту [3]. Чим вищим є рівень згоди, що знаходить відбиття в ідеї, тим більш стабільною є політична система.

Теорія консенсусу набула чітких рис у 1950-1960-х, насамперед, у наукових дослідженнях Т. Парсонса. Вона базувалася на переконанні у здатності людини знаходити вихід із конфліктних ситуацій і здійснювати вибір в атмосфері спокою й взаєморозуміння [4].

У свою чергу, американський вчений А. Лейпхарт акцентував увагу на теорії «консенсусної демократії», яка спирається на досвід попередніх дослідників у галузі узгоджувальних теорій. Він вказує на те, що консенсусна демократія є різновидом суспільно-політичного розвитку, яка повинна базуватися на відповідній політичній культурі. Політична культура повинна передбачати визнання того, що змагальність політичної взаємодії поступається першістю співпраці [5]. Ця теза є найважливішою в контексті поданого нами матеріалу.

Із цього випливає, що політичний діалог не тільки показує шлях відмови від конфронтації, але і підтверджує доцільність мирного вирішення питань співіснування цілих культур і цивілізацій [6, с. 352]. Більш того, світова практика вже констатувала факт, що діалог став способом вирішення глобальних проблем [7, с. 24]. Він став новим ключовим поняттям, що дозволяє осмислити міжнародну практику, втілюючи свою суть в системі діалогових організацій: The Institute for Global Dialogue (Інститут глобального діалогу в Африці), Centre for World Dialogue (Центр Всесвітнього діалогу на Кіпрі), The International Society for Universal Dialogue (Міжнародне товариство універсального діалогу в Варшаві) і в ін., які служать інтересам стратегічного партнерства, дотримуючись як політичні, так і культурні інтереси один одного. Підтвердженням цьому є також Євразійське економічне співтовариство (ЄврАзЕС), Азіатсько-Тихоокеанське економічне співробітництво (АТЕС), Шанхайська організація співробітництва (ШОС) й інші, які стали інтеграційним вектором багатосторонньої взаємодії держав із різними традиційними культурами, політичними позиціями, об'єднані домінуючим принципом ведення політичного діалогу.

Вперше ідея діалогу як методу представлена в філософії Л. Фейербаха, якого цікавив діалог в межах конкретних відносин суб'єктів — «Я» до «Ти» [8, с. 54].

Мартін Бубер в роботі «Я і Ти» сформулював важливий «діалогічний принцип», що дозволило йому розглядати діалог як активну суб'єкт-об'єктне взаємодія. В основі діалогу лежить умова союзу, як зазначав М. Библер в статті «Діалог» [9, с. 93].

Природа політичного діалогу — це не тільки здатність говорити, а й уміння почути співрозмовника. Спільна зацікавленість у розв'язанні поставлених проблем — головна передумова налагодження політичного діалогу. А здатність прийняти протилежні точки зору і знайти в їх вирішенні раціональне зерно — один з домінуючих принципів культури політичного консенсусу. Тому не випадково, вміння вести дискусію передбачає таку послідовність:

- конкретність викладення теми;
- контроль за емоційною напруженістю;
- урахування знання об'єкта діалогу.

Відсутність зв'язку між обіцянками та реальними результатами втрачає визначеність, тому в такій ситуації змістовний політичний діалог просто неможливий, оскільки немає чіткого предмета взаємодії. В цьому випадку діалог перетворюється в полеміку з приводу ідеологічного протистояння в ставленні до неясно усвідомлюваної, але негативно оцінюваної політичної ситуації. Подібне протистояння не може закінчитися навіть примітивним компромісом, оскільки ідеологічно орієнтована форма боротьби не має спільного предмета: йде суперечка про слова, яка, як правило, триває нескінченно [10, с. 111–112].

Слід погодитися із вітчизняною дослідницею О. Розумною відносно того, що сьогодні міжкультурний діалог став шляхом до побудови суспільства із залученням усіх його представників, сприяючи інтеграції, соціальній злагоді, суспільній консолідації, тобто засобом посередництва і примирення. При цьому діалог, спираючись на взаємовизнання і взаємоповагу, може розв'язувати проблеми буденного життя засобами, що недоступні державі [11, с. 125].

Завдяки політичному діалогу реалізуються інтереси, носії яких можуть висловлювати протилежні ідеології чи інтереси в рамках єдиної соціально-політичних ситуації. Тому його процедура повинна сприяти подоланню протиріч, так як політичне середовище орієнтоване не тільки на здійснення діалогу, але і на стирання розриву між дійсністю і проблемним простором політики. Це обумовлено тим, що політичний діалог передбачає відкритість: оприлюднення різних позицій, точок думки, які знаходяться не стільки в позиції суперництва, стільки в позиції відстоювання своїх пріоритетів.

Таким чином, політичний діалог слід вважати важливим принципом формування політичного консенсусу в українському суспільстві завдяки тому, що він спрямовується на досягнення згоди між його суб'єктами, на вироблення програми і механізмів політичної діяльності, так як, будучи визначальною умовою розвитку демократичних відносин у глобалізованому світі, він проявляє соціокультурні властивості учасників соціальної та політичної взаємодії.

Більш того, будучи певною формою консолідації інтересів, політичний діалог включає процеси все більше учасників, розширюючи їх національну і державну сферу взаємодії до глобальних масштабів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Корнієнко В. О. Реалізація ідеалу соціально-правової держави в українському суспільстві. *Право України : юридичний журнал*. 2001. № 2. С. 47–53.
2. Політологічний енциклопедичний словник / упорядник В. П. Горбатенко; за ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка. Київ: Генеза, 2004. 736 с.
3. Корнієнко В. О. Політичний ідеал як проблема вибору. *Людина і політика : український соціально-гуманітарний журнал*. 2001. № 2. С. 139–150.
4. Сартори Дж. Управляемая демократия и управляющая демократия. *Мир политики. Суждения и оценки западных политологов*. Москва, 1992. С. 122–127.
5. Лейпхарт А. Демократия в многосоставных обществах: сравнительное исследование. Москва : Аспект Пресс, 1997. 287 с.
6. Борисенко О.А. ШОС – новая модель политического диалога. *В мире научных открытий*. Красноярск, 2010. № 6-9. С. 351–353.
7. Борисенко О.А. От диалога культур к международному диалогу культур. *Вестник ЗабГУ*. Чита: ЗабГУ, 2011. № 11. С. 23–27.
8. Библер В.С. От наукоучения к логике культуры: Два философских введения в двадцать первый век. Москва : Политиздат, 1990. 413 с.
9. Бубер М. Два образа веры. Москва : Изд-во Республика, 1995. Сер.: Мыслители XX века. 464 с.
10. Fomina M.N. Vestn. Zab. Gos. Un-ta. (Transbaikal State University Journal). Chita: ZabGU., 2012. no 12. P. 111-116.

11. Розумна О. П. Європейський досвід політики мультикультуралізму: наслідки і прогнози. *Стратегічні пріоритети*. 2012. №1. С. 121–125.

Денисюк Анастасія Валентинівна – аспірантка кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: anastasiadiadema@gmail.com

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри соціально-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: valkorney1958@gmail.com

Denysiuk Anastasiia – graduate student of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa, e-mail: anastasiadiadema@gmail.com

Supervisor: **Kornienko Valerii** – Dr. of Political Sciences, Professor, Head of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa, e-mail: valkorney1958@gmail.com